

Далибор ЈОВАНОВСКИ

УДК: 327(495:560),1888“

ЗАОСТРУВАЊЕ НА ГРЧКО-ОСМАНЛИСКИТЕ ОДНОСИ ВО 1888 ГОДИНА

Крајна содржина

Овој труд го разгледува заострувањето на односите помеѓу Грција и Османлиската држава во 1888 година. Причината за тензиите било откривањето на писма на еден грчки училец во Костур, Анастасиос Пихеон при неговојо ајсење. Писмата покажувале дека тој одржувал врски со грчкиот конзулат во Битола. Многу брзо османлиската влада го обвинила грчкиот конзул во Битола дека бил поврзан со нелегални активности. Грчката влада ги отфрлила османлиските обвинувања, но привремено го повлекла конзулот од Битола. Односите помеѓу двете држави започнале да се заоструваат и било неизбежно да дојде до вмешување на Големите сили, кои не сакале нови проблеми во регионот. Османлиските власти и покрај обидите не успеале да докажат дека грчкиот конзул во Битола бил вмешан во некои нелегални активности.

Клучни зборови: МАКЕДОНИЈА, ГРЦИЈА, ОСМАНЛИСКА ДРЖАВА, БИТОЛА, ПАНУРИЈАС.

Односите помеѓу соседните балкански држави во текот на XIX век не биле секогаш добрососедски. Ова посебно е карактеристично за односите на малите независни и автономни држави и Османлиската држава, кои имале чести кризи. Таков бил и случајот и со односите помеѓу Кралството Грција и Османлиското царство. Фактот што Грците не биле задоволни со границите на нивната држава бил доволна причина за не баш ретките затегнувања на меѓусебните односи. На територијата на Османлиската држава живееле голем број на Грци, од кои сигурно добар дел сакал да има поблиски врски со грчката држава. Во Атина понекогаш и официјалните државни функционери не криеле дека сакале да видат дел од османлиските територии во составот на грчката држава. Во Грција општеството било под постојан притисок во насока на остварување на големата идеја т.е. ослободување на оние што во Атина се сметале за Грци,

иако еден дел од нив немале грчко етничко потекло. Во Грција многу брзо по создавањето на државата биле формирани разни комитети кои имале за цел да делуваат на османлиска територија во насока на остварување на замислите за ослободување на оние Грци кои живееле од другата страна на границата. Треба да се има предвид дека на почетокот грчките власти не им давале поддршка на овие активности. Постепено ставот на владите во Атина се променил. Треба да се има предвид дека постепено и на османлиска територија започнале да се појавуваат грчки заговорнички здруженија кои имале за цел да дојде до промена на граничната линија. Добивањето на Тесалија и на мал дел од Епир нема да влијае на исчезнување на тензиите. Заговорничките организации продолжиле да делуваат. Откривањето на нивните планови од страна на османлиските власти можело да предизвика тензии во грчко-османлиските односи, кои предизвикале загриженост кај Големите сили. Едно такво затегнување на меѓусебните односи се случило и во 1888 година.

Основите на недоразбирањата од 1888 година помеѓу Грција и Османлиската држава биле поставени а почетокот на март 1887 година кога во Костур бил уапсен грчкиот учител и еден од повидните дејци на грчката пропаганда, Анастасиос Пихеон¹, при што кај него била пронајдена обилна кореспонденција која се однесувала на неговите врски со поранешниот атински силогос, грчкиот генерален конзулат во Битола и др². Истовремено со апсењето на Пихеон османлиските власти заплениле и поголема количина на оружје и муниција кое доаѓало од Волос³. Резултатите од овие активности на османлиските власти требало да доведат до остри контрамерки на Портата и затегнување на односите со Атина, но во овој период до тоа нема да дојде. Всушност османлиската власт не била заинтересирана веднаш да ја исползува запленетата документација. Тоа што било поважно за Цариград е неоспорниот факт дека сега имал аргумент повеќе за однесувањето на официјална Атина – едно да говори, а друго да прави.

¹ Анастасиос Пихеон бил роден во Охрид, а потеклото на неговите предци било од Москополе. Иако по потекло Влак, како и некои други негови сонародници бил голем застапник на грчката кауза. Тој во 1866 година создал организација која требало во Југозападна Македонија да крене востание кое би ја олеснило позицијата на Критските востаници. Во текот на Големата источна криза, во 1878 година, Пихеон, заедно со уште некои негови истоименници, формирал т.н. влада на областа Елимија, во Југозападна Македонија и прогласил обединување на оваа област со Грција.

² Кирил, Патријарх Български, Принос към униатството в Македонија, София, 1968 с. 551.

³ Британски дипломатически документи по българският национален въпрос 1878-1893, т. 1, София 1993, док. 87, Солун, 10 март 1887, с. 258.

Грчко-османлиските односи, кои тогашниот грчки премиер Харилаос Трикупис настојувал да ги одржува на едно задоволително ниво, во текот на март 1888 година започнале повторно да се заоструваат. Тоа можело да се забележи и од пишувањето на повлијателните атински весници. Така во весниците „Ефимерис“ и „Палингенисија“ се појавиле текстови кои содржеле сериозни и остри обвинувања кон османлиската власт. Повод за тие напади била наводната османлиска подршка на романската пропаганда во Македонија. Посебен акцент бил ставен на активността на Апостол Маргарит кој бил обвинет за манипулација со битолскиот валија⁴. Маргарит исто така од страна на грчките весници, а со тоа и на политичарите, бил сметан како клучна личност за апсењето на патријаршиските свештеници кои и одавале информации на грчката влада околу османлиските воени активности по граничната линија за време на кризата во 1886 година. Всушност тогаш започнува аферата Пихеон. Имено, врз основа на веќе споменатото откривање на компромитирачката кореспонденција на патријаршискиот учител Анастасиос Пихеон во 1887 година, османлиските власти започнале да вршат поголем број на апсења на претставниците на грчката пропаганда. Во март 1888 година бил уапсен секретарот на костурскиот митрополит, а самиот митрополит морал да замине за Цариград со цел да ги објасни своите постапки. Всушност под повикот за објаснување на постапките костурскиот митрополит Кирил бил заштитен од страна на Патријаршијата⁵. Овие османлиски активности за разбивање на мрежата на грчки заговорнички комитети предизвикале силна реакција во Грција. Во „Ефимерис“ било напишано дека „ако ние не сме доволно моќни да ги поддржиме нашите права и да го спречиме процесот на истребување на грчкиот елемент кој сега се одвива во Македонија, дозволете тоа отворено да го признаеме, но тоа не значи дека ние се согласуваме со тоа што се прави...“⁶. Грчкото незадоволство не ги спречило османлиските власти да продолжат со апсењето на повидните претставници на грчката пропаганда за кои сметале дека се поврзани со Пихеон. Во Битола биле уапсени Димитријос Вафијадис, Анастасиос Писхас, библиотекарот Анастасис Цалис, учителите Милтијадис Цинстос, Константинос Сантис и Димитриос

⁴ Државен Архив на Република Македонија (ДАРМ), микрофилм(м)-162, Rumbold-Salisbu-gy, Athens, 22 march 1888, FO 287/13.

⁵ ДАРМ, м-160, Shipley-Blunt, Monastir, 23 april 1888, FO 78/4118.

⁶ ДАРМ, м-162, цит. док. Athens, 22 march 1888, FO 287/13.

Андреадис. Во Костур бил уапсен лекарот Сиомос, во Клисуре биле уапсени петнаест видни луѓе, а во Лерин од слобода бил лишен лекарот Музас⁷, во Невеска бил притворен Измирлис, кај кого бил пронајден грчки орден тајно доделен од кралот Георгиос⁸. Со текот на истрагата апсењата се прошириле дури и во Солун каде од слобода биле лишени четворица видни претставници на грчката заедница-Василис Маос, Коцос, Вовос и Цоце Лекос⁹.

Грците, кои веќе го обвинувале Маргарит, сметале дека зад сето ова стоеле Романците, бидејќи во написот од 24 март 1888 година во „Revue de l'Orient“ од Будимпешта бил отпечатен материјал кој бил компромитирачки за грчкиот конзул во Солун, Докос. Имено, во написот во овој лист се говори за поврзаноста на атинската влада и одредени грчки структури во Македонија во време на кризата од 1886 година при што постоеле и планови за делување на грчки чети во јужните делови на Македонија, а зад тоа стоел тогашниот грчки конзул во Битола, Докос. Тоа не значело дека османлиските власти немале податоци и за делувањето на неговиот наследник, Пануријас. При апсењето на Атанасиос, секретарот на костурскиот митрополит, според известувањето на споменатиот будимпештански весник, биле пронајдени писма во кои Пануријас советува „палете, грабете за да се создаде безредие и за него да бидат обвинети Турците“¹⁰. Исто така на многу од фатените документи стоел неговиот потпис. Пануријас, нормално, ги отфрлил обвинувањата нарекувајќи ги истите фалсификат. На тоа ќе се базира понатамошната одбрана на конзулот од страна на владата во Атина. Тврдењето дека писмата се фалсификат го повторил и грчкиот амбасадор во Цариград, Кондуриотис, во разговорот со Саид паша¹¹. Меѓутоа се појавувале, за волја на вистината непотврдени гласини, за можноста Пануријас да биде заменет со вице-конзулот во грчкиот конзулат во Солун, Никколау¹². Тоа би значело признавање на грчката влада за вмешаноста на нејзините дипломати во целата афера, а на тој начин потврда за својата инволвираност во анти-османлиските активности. Таквата можност не била реална и затоа официјална Атина со сите средства

⁷ Γεωργίου Μοδη, Ο μακεδονικός αγών και η νεότερη μακεδονική ιστορία, Θεσσαλονίκη, 1967, σ. 130.

⁸ ДАРМ, м-160, цит. док., Monastir, 23 April 1888, FO 78/4118.

⁹ ДАРМ, м-162, цит. док., Athens, 22 March 1888, FO 287/13.

¹⁰ Кирил, патријарх Български, Принос..., 611.

¹¹ Граѓа за..., т. IV, кн. 3, док. 38, Цариград, 12 април 1888, с. 119.

¹² Граѓа за..., т. IV, кн. 3, док. 35, Солун, 7 април 1888, с. 115.

ќе го брани својот конзул со цел да докаже дека тој, а со тоа и грчката влада, не се вмешани во никакви заговорнички иницијативи против Портата.

Ситуацијата многу брзо дополнително се комплицирала со навлегувањето на две помали четнички групи од Грција на османлиска територија во близината на Катерини. Сериозноста на целата ситуација ја потврдил и султановиот амбасадор во Атина. Тој во разговорот со својот британски колега ја споменал можноста од прекин на дипломатските односи помеѓу Грција и неговата земја¹³. Тоа веќе бил испробан рецепт од минатот кога и на двапати во 1854 и во 1868 година дошло до прекин на дипломатските односи помеѓу двата соседа. Рускиот амбасадор во Цариград, Нелидов, кој штотуку се вратил од Грција говорел дека Грците биле многу незадоволни од однесувањето на Портата кон Грција, посебно од одбивањето на султанот да ја прими грчката делегација која требало да му го врачи грчкиот орден. Меѓутоа требало да се очекува дека Султанот во една такав ситуација не сакал да го прими грчкото одликување. Големата затегнатост ја принудило владата во Атина да го повика својот конзул од Битола на консултации, иако иницијативата за негово привремено повлекување од Битола ја потегнал лично Пануријас¹⁴. Османлиите веќе јавно говореле дека откриле поголема мрежа на грчки комитети во Костур, Невеска, Клисурса, Лерин, Блаце и др¹⁵. Тие не криеле дека се работело за материјали кои се однесувале на периодот од 1885-1886 година, но целите на оваа мрежа останале исти. Тоа не било далеку од вистината. Кога станува збор за заплнетата кореспонденција грчкиот гнев кон Апостол Маргарит се покажал оправдан. Имено, целата кореспонденција која била заплнета од османлиските власти во врска со аферата Пихеон била преведувана од страна на Маргарит¹⁶, кој одлично го познавал грчкиот јазик, бидејќи имал грчко образование, а и во младоста бил елинист. Дополнителен притисок внесле и четите кои навлегле на османлиска територија и кои во некои цариградски весници биле наречени востанички. Тоа веќе бил голем проблем за владата во Атина. Кондуриотис се трудел да објасни дека неговата влада немала никава врска со овие чети и во тоа делумно успеал¹⁷, но проблемот со грч-

¹³ ДАРМ, м-162, Rumbold-Salisbury, Athens, 15 April 1888, FO 287/13.

¹⁴ ДАРМ, м-160, цит. док., Monastir, 23 April 1888, FO 78/4118.

¹⁵ ДАРМ, м-31, Turkey, n.1, Blunt – Salisbury, Slonica, 17 April 1888.

¹⁶ Исто.

¹⁷ Граѓа за историјата на македонскиот народ од Архивот на Србија, т. 4, кн. 3 Белград, 1987, док. 40, Цариград, 19 април 1888, с. 124.

киот конзул во Битола и понатаму сериозно ќе ги оптоварува односите помеѓу Атина и Цариград. Трикупис, кој претходно се одликувал со голем степен на ладнокрвност, ќе почне да делува во спротивност со дотогашниот пристап кон проблемите. Однесувањето на грчкиот премиер дополнително ќе ги затегне и онака веќе пренапнатите односи помеѓу двете соседни земји. Тој со многу остар тон ќе му се обрати на османлискиот амбасадор во Атина. Неговиот променет и недипломатски однос нема да остане без реакција на официјален Цариград, кој ќе побара и британска помош со цел да дојде до изгладување на односите со Атина¹⁸. Солзбери, сакајќи да го спречи неповолниот развој на односите помеѓу двете соседни држави, многу брзо ќе го испрати својот одговор до Цариград. Тој сметал, а можеби бил и уверен, дека Трикупис сакал добри односи со Портата, но под услов грчките интереси во Македонија да не бидат загрозувани, а за нив грчкиот премиер бил подготвен да се бори во секое време¹⁹. Затоа Солзбери во писмото до британскиот амбасадор во Цариград нагласил неопходноста Портата да ја избегнува „бугарската партизанштина“ доколку сака подобрување на односите со Атина. Неколку дена подоцна британскиот политичар испратил уште едно писмо до Цариград во кое предупредува за опасната ситуацијата и затоа Портата морала да се воздржи од натамошни провокации кон Трикупис со цел да се избегнат нереди, бидејќи „ако огнот биде запален во Македонија, тој ќе се прошири“²⁰. Солзбери бил во право кога предупредувал на можноста Трикупис да преземе некои акции во Македонија, но во тие моменти грчкиот политичар преферирал попомирливи методи во односите со својот сосед, иако не биле исклучени и други методи. Меѓутоа и на грчката страна се јавувале знаци на напнатост, а Трикупис веќе видовме дека не ја криел својата нервоза. Тој се сретнал со британскиот заменик амбасадор во Атина кој пак бил задолжен да влијае врз грчкиот премиер за намалување на затегнатата ситуација. Грчкиот премиер се пожалил дека не биле проблем само обвинувањата врз грчкиот конзул во Битола, туку и однесувањето на Портата кон патријаршискиот митрополит во Серес. Тој се согласил со британскиот дипломат дека можеби проблемот во Серес е внатрешна работа на Османлиската држава, но однесувањето на Портата кон Грција станало неприфатливо²¹. Причината

¹⁸ ДАРМ, м-162, White-Salisbury, Athens, 21 April 1888, FO 287/13.

¹⁹ ДАРМ, м-162, Salisbury-White, Foreign Office, 23 April 1888, FO 287/13.

²⁰ ДАРМ, м-162, Salisbury-White, Foreign Office, 25 April 1888, FO 287/13.

²¹ ДАРМ, м-162, Haggard-Salisbury, Athens, 22 April 1888, FO 195/1595.

за овој став на Трикупис било најновото барање на султановата влада. Имено, Портата побарала отповикување на веќе привремено повлечениот конзул од Битола, но Трикупис јасно ставил до знаење дека неговата влада својот дипломат го смета за целосно невин во целиот случај. Доколку Цариград продолжи со инсистирање за целосно отповикување на Пануријас, тогаш грчката влада ќе го протера османлискиот конзул од Лариса и тоа со воена придружба. Хагард се обидува да го убеди Трикупис дека во тој момент не било многу целисходно да се провоцира султанот. Тоа не било прифатливо за грчкиот политичар кој искажал интересно видување за можноста за негативниот однос на султановата влада кон Грција. Имено, тој отворено признал дека за разлика од порано сега неговата влада немала свој човек на султановиот двор и затоа османлискиот суверен бил под влијание на романските и пансловенските агенти, иако грчката пропаганда всушност работела во насока да ги попречи горенаведените пропаганди и била насочена во полза на султановиот суверенитет. Затоа и порај сите жалби за однесувањето на Портата кон неговата земја, Трикупис го замолил британскиот дипломат преку својата влада да и пренесе на Портата дека грчката акција во Македонија е насочена кон зачувување на османлиската власт и од тие причини се прават големи напори за зачувување на мирот²². Како одговор на овие ставови на грчките власти османлискиот амбасадор во Атина не тврдел дека писмата и активностите во Битолскиот вилает биле дело на грчката влада, но конзулот во Битола бил многу подвижен²³. Со тоа бил сомнителен на локалните власти.

Османлиската влада, која барала помош од Лондон за надминување на затегнатоста, со едно свое писмо наместо да ги подобри односите со Атина, истите дополнително ги заострила. Имено во писмото меѓу другото се споменувало и делување на разбојничките чети, мислејќи на грчки. Проблемот повремено постоел, но во Атина, во време кога односите помеѓу двата соседа биле затегнати, споменувањето на четите било сметано како нова провокација од страна на Портата²⁴.

Грчката влада, во меѓувреме, ги добила писмата за кои Цариград тврдел дека биле напишани од страна на Пануријас. Откако истите ги разгледала атинската влада го повторила ставот дека тие

²² Исто.

²³ ДАРМ, м-162, Haggard-Salisbury, Athens, 24 April 1888, FO 287/13.

²⁴ Исто.

биле фалсификат, презентирајќи ја изјавата на грчкиот конзул дадена во министерството за надворешни работи со која тој тврди дека не ги напишал писмата²⁵. Како што може да се забележи наместо да дојде до намалување на тензиите истите биле засилени. Новото заострување бил доволен знак за бри-танската дипломатија да преземе чекори, пред се во Цариград, за сми-рување на страстите, но истовремено владата во Атина ја советувала да не брза со враќањето на конзулот во Битола. Во целата ситуација се вклучил и грчкиот крал кој во разговорот со францускиот амбасадор во Атина, Монтолон, ја нагласил решеноста на Грција да ја следи политиката на смирување и затоа нејзините дипломатски претставници имале наредба да се зложат за зачувување на мирот²⁶. Целата активност ќе донесе одредени позитивни резултати. Многу брзо, веќе на почетокот на мај 1888 година, грчкиот амбасадор во Цариград говорел дека Портата користи помирен тон во обраќањето кон него, а тоа го припишал на делувањето на неговиот британски колега, Вајт. Говорејќи во таа насока грчкиот премиер ја изразил својата надеж дека султановата влада ќе ја прифати политиката на добар однос кон грчкиот елемент во Македонија²⁷. Така се јавила можност за започнување на постепено подобрување на односите помеѓу двете соседни држави, иако проблемот со грчкиот конзул сеуште не бил решен.

Атинските весници ги анализирале причините за заострувањето на грчко-османлиските односи и давале коментари и оценки во однос на целиот проблем. Така во угледниот атински весник „Акрополис“ се појавила статија во која рускиот весник „Nord de Bruxelles“ бил обвинет за ширење на лажни вести за можно грчко востание во Македонија, доколку во Бугарија работите не станат поприфатливи за Русија²⁸. Според авторот на статијата во „Акрополис“ неговата земја нема никогаш да биде орудие во рацете на другите. Ова била можност во атинскиот весник да се нагласи опасноста по грчките интереси од повторното руско зацврстување во Бугарија и давањето на помош за бугарската пропаганда во Македонија. Според авторот на статијата единствена одбрана на елинизмот од таа опасност била анексијата на Солун, Јанина и Крит кон Грција, но тоа било невоз-

²⁵ ДАРМ, м-162, Haggard-Salisbury, Athens, 25 april 1888, FO 195/1595.

²⁶ Κωνσταντίνος Βακαλοπούλου, Ο βορειος ελληνισμος κατα την πρωιμη φαση του Μακεδονικου αγωνα 1878-1894, Θεσσαλονικη, 1983, σ. 115 σ. 244.

²⁷ ДАРМ, м-162, Haggard-Salisbury, Athens, 5 May 1888, FO 287/13.

²⁸ ДАРМ, м-162, Haggard-Salisbury, Athens, 10 May 1888, FO 287/13.

можно во тој момент. Затоа „Ние Грците сме доволно свесни да не преземаме чекори во правец на движење без да бидеме претходно сигурни дека тоа движење ќе доведе до неизбежно територијално проширување на грчкото кралство“²⁹. Повторно причината за проблемите се бара на друго место.

Веќе рековме дека благодарение на ангажирањето на британската дипломатија доаѓа до намалување на затегнатоста на грчко-османлиските односи, но не и до нивно целосно нормализирање. Причината за тоа сега треба да се бара во Атина. Имено, владата на Трилупис имала намера да го врати привремено повлечениот Пануријас на своето конзулско место. Од друга страна пак османлискиот амбасадор го советувал грчкиот премиер да го одложи враќањето³⁰. Османлиската влада се трудела да го поткрепи своето тврдење за вмешаноста на Пануријас во антиосманлиските активности и на тој начин да ја убеди Атина да не го враќа конзулот во Битола, иако тоа било многу тешко, имајќи ја предвид грчката закана за протерување на османлискиот конзул од Лариса, град во кој сеуште имало муслиманско население. Од Цариград тогаш пристигнала информација за подготвеноста на османлиската влада да и ги испрати на Атина оригиналните писма со цел да ја потврди вмешаноста на грчкиот конзул во целиот случај, но Трикупис не бил подготвен да го одложува враќањето на конзулот во Битола и намерата на Портата ја оценил како обид да се добие во време со цел Пануријас да не се врати на своето место³¹. Сепак со цел да покаже смиреност, нешто што му требало во тие моменти, Трикупис решил за неколку дена да го одложи враќањето на Пануријас. Во овој случај не може да се исклучи можноста дека советите на британските дипломати во Атина влијаеле врз решението на Трикупис. Османлиската влада меѓутоа и покрај тоа што ветила дека многу брзо ќе ги испрати документите во Атина изгубила многу време не само, во праќањето на истите, туку и во обидите да докаже дека Пануријас навистина бил мнешан во целата заговорничка кореспонденција.

Однесувањето на Портата почнало да ги буди сомневањата кај амбасадорите на големите сили во вистинитоста на нејзините тврдења за вмешаноста на грчкиот конзул³², со што се засилувала

²⁹ Исто.

³⁰ ДАРМ, м-31, Turkey, n. 1, Haggard-Salisbury, Athens, 9 May 1888.

³¹ ДАРМ, м-31, Turkey, n. 1, Haggard-Salisbury, Athens, 14 May 1888.

³² ДАРМ, м-31, Turkey, n. 1, White-Salisbury, Constantinople, 15 May 1888.

позицијата на Атина во целиот случај и покрај тоа што токму нејзината решеност да го врати привремено повлечениот конзул беше причина за нецелосното нормализирање на односите со Цариград. Тоа не можело да остане неискористено од страна на еден вешт и искусен политичар како што бил Трикупис. Тој на 22 мај 1888 година му дал налог на Пануријас да се врати во Битола, што било и сторено од страна на грчкиот конзул³³. Османлиските власти не направиле никакви пречки за враќањето на Пануријас, иако претходно со сите сили се обидувале истото, ако веќе не можат да го спречат, тогаш барем да го одложат. Трикупис имал силни адути во рацете кога се решил да го врати Пануријас назад во Битола. Имено, неговата закана за протерување на османлискиот конзул од Лариса била доволна османлиските власти да не го попречат враќањето на Пануријас во Битола. Исто така однесувањето на османлиската влада во целиот случај и ненавременото испраќање на оригиналните писма зад кои наводно стоел потписот на Пануријас ја заслабнале силата на обвинувањата против грчкиот конзул. Дури по неговото враќање на конзулската позиција, османлиската влада ги испратила писмата во Атина кои повторно не биле сметани од страна на грчката влада за оригинални туку за веродостојна копија која не ја докажува вмешаноста на Пануријас³⁴. Трикупис во еден разговор со британскиот заменик амбасадор во Атина изјавил дека Портата иако постојано го обвинувала грчкиот конзул никогаш сериозно не се потрудила да ги докаже своите тврдења. Тој рекол дека самите писма биле напишани од страна на преведувачот на конзулатот и според тоа конзулот воопшто не бил одговорен за целата афера. Трикупис го информирал британскиот дипломат дека преведувачот бил набркан во 1887 година лично од Пануријас заради недоверливост и интриги. Затоа Пануријас не можел да биде сметан за одговорен³⁵. Грчките објаснувања кај дипломатите на големите сили биле посилни што не значи и вистинити. Османлиските власти со првичното одбивање на битолскиот валија да го прими Пануријас ја покажувале својата недоверба кон грчкиот конзул, но и тоа било со привремен карактер.

Многу брзо целата афера со пронајдените писма и османлиските обвинувања кон Пануријас започнала да го добива својот крај. Атанасиос, секретарот на патријаршискиот митрополит во Костур

³³ ДАРМ, м-31, Turkey, n. 1, Haggard-Salisbury, Athens, 23 May 1888.

³⁴ ДАРМ, м-31, Turkey, n. 1, Haggard-Salisbury, Athens, 30 May 1888.

³⁵ ДАРМ, м-162, Haggard-Salisbury, Athens, 7 June 1888, FO 287/13.

бил ослободен од обвинувањата кои се темелеле на едно пронајдено писмо во куќата на Пихеон во кое пишувало дека своната во Костур постојано свонеле, но немало одговор од Атина т.е. грчките училишта имале потреба од пари, но тие не пристигнувале од Атина³⁶. Многу брзо и битолскиот валија, Рифат паша официјално ќе го прими Пануријас врз основа на наредбата од Портата³⁷. Тоа значи дека и обвинувањата против грчкиот конзул повеќе не биле валидни. На некој начин приемот на Пануријас кај битолскиот валија значело мала грчка дипломатска победа. Задоволството од расплетот на настаните не било присутно само кај грчката влада туку и кај претставниците на грчката заедница во Македонија. Во таа насока пишувал и солунскиот весник на грчки јазик „Фарос тис Македонијас“³⁸, весник во кој најчесто се изнесувале ставовите на грчката пропаганда. Во истиот весник бил изразено и задоволството од ослободувањето на претходно притворените солунски Грци-Кокос, Маос и Вовос бидејќи според авторот на статијата со тоа исчезнале сплетките на Апостол Маргарит³⁹.

Епизодата со битолскиот конзул завршила поволно за грчките интереси. Османлиите не можеле да докажат дека грчкиот конзул во Битола бил вмешан во активности кои не биле во неговиот делокруг на работа. Големо прашање е дали оваа афера и затегнувањето на грчко-османлиските односи би биле решени релативно брзо доколку не дошло до вмешување и на Големите сили, посебно на Велика Британија. Едноставно тие не можеле да дозволат осетно влошување на односите во јужниот дел на Балканот, особено не по големите потреси кои регионот ги доживеал со Големата источна криза (1875-1881 година и бугарското обединување (1885-1886 година). Од друга страна османлиската влада, и покрај тоа што не успеала да докаже дека грчкиот конзул во Битола бил вмешан во активностите на одредени грчки заговорници, со самото откривање на оваа мрежа можела да дојде до податоци кои би и овозможиле во иднина да може побрзо и порешително да ги разбива сличните обиди.

(Рецензент: доц. д-р Ванчо Ѓорѓиев)

³⁶ ДАРМ, м-31, Turkey, n.1, Shipley-Blunt, Monastir, 9 July 1888.

³⁷ ДАРМ, м-31, Turkey, n.1, Shipley-Blunt, Monastir, 6 August 1888.

³⁸ ДАРМ, м-31, Turkey, n.1, Blunt-Salisbury, Salonica, 13 August 1888.

³⁹ ДАРМ, м-160, Blunt-White, Salonica, 17 October 1888, FO 78/4118.

Dalibor JOVANSKI

INCREASING OF TENSIONS IN GREEK-OTTOMAN RELATIONSHIPS IN 1888

ABSTRACT

This article discusses the increasing or tensions between Greece and Ottoman Empire in 1888. The main cause for the tensions was the letters, which were captured by the Ottoman authority during the arresting of the Greek teacher in Kastoria (Kostur), Anasthasios Picheon. The captured letters revealed that Picheon was main-taining relations with Greek consul in Bitola. Very soon Ottoman government accused the Greek consul in Bitola for being involved in illegal activities. Greek government rejected the ottoman accusations, although the consul from Bitola was temporarily withdrawn in Athens. The relationships between the both countries were beginning to deteriorate and thus the interference of the Great Powers, which did not want to see any disturbances in the region, was unavoidable. Ottoman authorities, despite the efforts, did not prove the involvement of the Greek consul in Bitola in any illegal activities.

Keywords: MACEDONIA, OTOMAN EMPIRE, GREECE, BITOLA, PAN-
URIAS.